

УДК 378:005

ЗАСТОСУВАННЯ ДСТУ ISO 21001 ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Г.І. Хімичева, доктор технічних наук, професор
Київський національний університет технологій та дизайну
А.П. Волівач, кандидат технічних наук
Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: ДСТУ ISO 21001, освітній процес, результативність, ефективність.

Метою даних досліджень є аналіз процедури оцінювання результативності та ефективності освітнього процесу з урахуванням вимог стандарту ДСТУ ISO 21001.

На сьогодні реалізація політики в галузі вищої освіти базується на «Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років» та «Стратегії сталого розвитку України до 2030 року», Законах України, Указах Президента України, Постановах КМУ та вимогах міжнародних стандартів ESG та ДСТУ ISO 9001, ДСТУ ISO 21001.

Проведений авторами аналіз, результати якого викладено в джерелі [1] доводить, що стандарти версії ДСТУ EN ISO 9001 та ДСТУ ISO 21001 дозволяють своєчасно оцінювати результативність та ефективність освітньої діяльності закладів вищої освіти. Проте, на практиці це потребує розроблення спеціального інструментарію.

За результатами порівняльного аналізу вимог стандартів ДСТУ EN ISO 9001 та ДСТУ ISO 21001 встановлено, що ДСТУ ISO 21001 є більш придатним для освітніх установ. Це обумовлено тим, що даний стандарт розроблено з урахуванням специфічних вимог освітніх установ різних рівнів навчання незалежно від форми їх власності. Так у стандарті ДСТУ ISO 21001 зберігаються основні переваги стандарту ДСТУ EN ISO 9001, зокрема принципи ризик-менеджменту. Проте на перевагу від ДСТУ EN ISO 9001 у ньому значно розширена сфера застосування щодо методів та принципів оцінювання результативності та ефективності. Крім того, в джерелі [2] наголошується, що істотною відмінністю стандартів ДСТУ EN ISO 9001 та ДСТУ ISO 21001 є заміна принципу «орієнтованість на клієнта» на принцип «зосередженість на здобувачах освіти та інших бенефіціарах».

Отже, стандарт ДСТУ ISO 21001 є окремим незалежним стандартом, що враховує специфіку освітньої діяльності та взаємодію освітніх установ щодо здобувачів освіти та зацікавлених сторін (стейкхолдерів). Також цей стандарт передбачає моніторинг та управління процесами, що в свою чергу впливає на підвищення рівня ефективності та результативності. При цьому, враховуються намічені та досягнені результати щодо політики, цілей та стратегічних планів освітніх установ.

Проведений аналіз доводить, що існують різні методи вимірювання

процесів СУЯ будь-яких установ, зокрема ЗВО, що дають змогу визначати результативність і ефективність їх процесів [3]. Найбільш поширеними серед них є:

- проведення внутрішніх і зовнішніх аудитів (перевірок);
- аналіз запланованих і виконаних заходів.

Зокрема, проведення перевірок дозволяє:

- підтвердити відповідність функціонування освітнього процесу до встановлених вимог;
- визначити причини невідповідностей, що виникають;
- підтвердити виконання коригувальних дій;
- оцінити ступінь розуміння персоналом цілей, завдань і вимог, встановлених під час виконання даного процесу;
- визначити шляхи подальшого удосконалення освітнього процесу.

Таким чином, за результатами перевірки визначаються невідповідності та розробляються коригувальні дії спрямовані на поліпшення результативності та ефективності освітнього процесу.

В ході дослідження запропоновано для обчислення результативності освітнього процесу розробляти спеціальні критерії та встановлювати їх фактичні й планові значення. При цьому процедура обчислення визначається як відношення суми фактичних значень до суми планових значень критеріїв, з урахуванням їх вагомості за шкалою від 0 до 1. Наприклад, якщо $0,9 < P < 1$, то освітній процес функціонує результативно, але потребує розроблення попереджувальних дій. Після оцінювання результативності освітнього процесу розробляється й впроваджується процедура щодо застосування коригувальних дій з урахуванням відношення між фактичним і плановим значенням за кожним критерієм.

Таким чином, проведені дослідження доводять, що оцінювання результативності та ефективності освітнього процесу доцільно проводити на основі показників, що враховують інтереси і ступінь задоволеності усіх зацікавлених сторін та відповідають вимогам стандарту ДСТУ ISO 21001.

Список використаних джерел

1. Волівач А.П. Застосування ризик-орієнтованих підходів щодо забезпечення якості освітньої діяльності / А.П. Волівач, Г.І. Хімичева // Якість, стандартизація та метрологічне забезпечення : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 25-26 січня 2022 року, м. Харків: УПА, 2022. – с. 42 – 43.
2. Васілевський О. М. Система забезпечення якості вищої освіти в контексті міжнародного стандарту ISO 21001:2018 // Вимірювальна техніка та метрологія. – 2019. – Випуск 80. – № 4. – С. 41 – 48.
3. Головка Д.Б. Технічне регулювання та інтегровані системи управління: навч. Посіб. / Д.Б. Головка, Г.І. Хімичева, А.С. Зенкін. – К.: Етнос, 2011. – 262 с. ISBN 966-522-216-3.